

Fàbrica de Can Trinxet

Sant Quirze de Besora

Ubicació

Comarca:	Osona
Lloc/Adreça:	Passei del Ter. Núm. 3
Emplaçament	A la riba esquerra del Ter a sota de l'estació del ferrocarril i al sud del pla de la Coromina
Alçada:	569,9
Coordenades:	
Latitud:	42.104127251398
Longitud:	2.2170187973095
UTM Est (X):	435261
UTM Nord (Y):	4661634

Classificació

Número de fitxa	08237 - 112
Àmbit:	Patrimoni immoble
Tipologia	Conjunt arquitectònic
Estil / època:	Contemporani
Segle	XIX
Any	1857,1887,1897,1907,1922, 1937,1940
Autoria de l'element:	Josep Domingo Lluch, Caroggio & Trinxet i Cia, Caroggio Codina Sureda, Codina Serra Cia, Tomàs i fills
Estat de conservació	Regular
Notes de conservació:	El conjunt fabril es conserva en un estat de conservació més aviat regular ja que el conjunt fabril ha patit divesos incendis. Un al 2009 que va destruir la factoria de "visoplast" al nord de l'antiga fàbrica i després de l'incendi del 2019 que va destruir una de les naus, la més propera a l'estació. El primer destruí la factoria més recent sense alterar les velles naus. El segon va afectar una de les naus de la fàbrica històrica. Tot i així les antigues naus encara conserven les cobertes en bon estat, llevat de la incendiada. Es tracta d'estructures de planxa galvanitzada amb aparells extractors d'aire condicionat sobresortint de la coberta.
Protecció	Inexistent

Tipus de protecció:	Inexistent
Observacions protecció:	Caldria el·laborar un inventari i catàleg dels bens patrimonials del nucli antic i entorns establint un nivells i graus de protecció en funció dels elements conservats i l'estat en que ens han arribat als nostres dies de manera que les intervencions seran més o menys intenses en funció de les característiques arquitectòniques, paisatgístiques i ambientals del seu entorn.
Accés	Restringit
Titularitat	Privada
Titular:	5416005DG3651N0001YL
Autoria de la fitxa	Pere Cascante i Torrella
Data de registre de la fitxa:	ds., 29/07/2023 - 16:15

Descripció

El conjunt fabril de la Verneda està format per l'antic molí bataner descrit en una fitxa específica així com les diferents naus de la fàbrica de can Trinxet i també de les empreses adjacents com ara Serra i Codina, Forcada i Cia i Estanislau Tomas i fills. En total hi ha tres naus que es desenvolupen de forma paral·lela i longitudinal al riu Ter. La construcció principal és la que hi ha adossada a l'antic molí bataner convertit en fàbrica Domingo i desenvolupat de forma perpendicular al riu. Consta d'una planta rectangular molt allargassada amb una planta baixa, dues plantes pis amb coberta a dues vessants de teula ceràmica, avui planxes galvanitzades damunt de bigues de fusta i paral·lela a la façana principal que mira a migdia i tramuntana. Cada planta s'organitza amb sèries de 14 finestres coronades en arc de mig punt de perfil rebaixat amb els bastiments de maó ceràmic i fusteries amb barretes emmarca vidres. L'aparell de maçoneria de còdols de riu està revestit per una capa de ciment i estuc enlluït de color groguenc. Corona les dues façanes principals un ràfec en forma de cornisa de tres filades de maó ceràmic i perfil bisellat. Els costats curts s'agrupen en sèries de dues finestres a cada planta i una de geminada a les golfes i cal destacar que s'adossa al volum de l'antic molí bataner. L'aparell també està revestit per un estuc de color ocre amb els marcs de les obertures de color vermellós. L'interior està dividit per sostres de revoltó ceràmic damunt de columnes de forja i no conserva cap vestigi dels antics telers i embarrats. Damunt del carener sobresurten quatre xemeneies de ventilació i cal destacar que a cada costat s'hi adossa una construcció quadrada que sobresurt del pla de la coberta i que anava destinada a acollir el munta càrregues. Adossat a l'angle nord-est hi ha una segona nau rectangular desenvolupada de forma paral·lela a l'antiga nau del molí bataner i destinada també a fàbrica. Consta de planta baixa i dues plantes pis amb sèries de deu finestres a cada nivell i amb les mateixes característiques que la nau principal. L'aparell està revestit de ciment pòrtland i ens punts on aquest està deteriorat es pot entreveure un aparell de maçoneria de còdols de riu mal treballats, units amb morter de calç i disposats en filades irregulars. Finalment al costat oposat hi ha una tercera nau rectangular de dues plantes i golfes amb coberta a dues vessants de teula ceràmica damunt de bigues de fusta i amb les façanes organitzades amb sèries de de finestres coronades en arc rebaixat a cada planta i les parets exteriors recobertes d'un estuc pintat de color groguenc. Aquesta part és la més malmesa ja que va ser objecte d'un incendi el 2019 que en va destruir la coberta i part dels forjats. No ha estat reconstruïda. Adossat a aquesta nau i funcionant com a mur de delimitació hi ha un baluard de maçoneria que tanca el recinte. Antigament la porta d'accés estava tancada per una reixa de forja profusament decorada i avui substituïda per una porta de fusta. Al voltant seu hi havia els habitatges dels treballadors formats per cases de pisos amb cobertes a dues vessants i adossats a la nau principal de la fàbrica.

Observacions:

Conjunt de gran importància arquitectònica i històrica així com el valor significatiu de la població santquizezenca ja que va constituir un dels principals motors econòmics de la vila juntament amb la fàbrica de Can Guixà. Ambdues construccions es troben abandonades i fora d'ús. En el cas de Can Trinxet hi ha hagut un seguit d'incendis que n'han deteriorat notablement els seus elements. Amb tot encara es conserven la major part dels seus edificis, de manera que es podria fer una reutilització de les naus amb altres usos conservant els trets arquitectònics més essencials

Història

Segons Joan Serrallonga en el seu llibre de Sant Quirze de Besora d 1714 a l'actualitat i a través de les matrícules industrials de l'arxiu municipal de Sant Quirze (AMQ. matrícula industrial 1854-1940 esmenta en una certificació que el 1888 Marià Domingo havia venut la fàbrica de la Verneda abans del molí nou als senyors Ferran Caroggio i Avelí Trinxet. Segons Serrallonga aquest Avel·lí Trinxet i Casas natural de Vilanova i la Geltrú i que als vint anys entra al negoci del seu Oncle Rafael Fonosas i Trinxet en moltes de les fàbriques que tenia a Badalona i Igalada. Amb la mort del seu oncle per un disgust en una riuada que s'emportà la fàbrica de Badalona, Avel·lí va formar societat amb Josep Caroggio i Torelló constituint la societat Caroggio i Trinxet que muntaren una fàbrica de filats a Manresa i una de Cotó a Sant Quirze i que correspon amb la fàbrica que estem descrivint. En l'alta de les matrícules industrials sabem que el 1887 es dona l'alta a Caroggio Trinxet i Cia amb 2000 fusos, després 6000 moguts per aigua i venuda per Marià Domingo Garriga (fàbrica de la Verneda, o molí nou). El 1890 la mateixa societat torna a donar-se d'alta amb el nom de Codina (desapareix Trinxet) amb 6000 fusos moguts per aigua. De fet els Trinxet el 1895 es retiren del negoci de totes les fàbriques del Bisaura i havia instal·lat una fàbrica a Monistrol de Montserrat i també a l'Hospitalet de Llobregat. Quan Avel·lí Trinxet va morir l'empresa Trinxet i fills funcionava a ple rendiment fora del Bisaura. Pel que fa a Caroggio va utilitzar la fàbrica de Sant Quirze per fer tot el procés de filatura, tissatge i estampació. Cap el 1893 la societat Caroggio i Codina incorpora un nou soci inversor, els Sureda i a les matrícules industrials hi figura l'alta de Caroggi, Codina i Sureda amb un augment de 4232 fusos de filar, fet que va comportar l'ampliació de les naus de la fàbrica i el 1895 aquesta societat es dona de baixa amb un total de 10.232 fusos de filar i retòrcer i al mateix any es troba l'alta amb el nom de Codina i Sureda. El soci Sureda va sortir de la societat el 1897 i Genís Codina es va associar amb Isidre Serra i Varoy per a continuar el negoci amb el nom de Codina i Serra. Aquests Serra venien de Sallent amb una llarga tradició cotonera i amb una fàbrica amb la societat Serra i Claret. Segons consta per l'historiador Francesc Cabana filaven i teixien cotó des de la primera meitat del segle XIX en el que havien fet associació amb la família Serra i Claret que el 1897 van iniciar la fabricació de Pana. Les indústries de teixits de Barcelona i Taradell eren proveïdes per fil de Sant Quirze. En les matrícules industrials aquesta societat es dona d'alta el 1905 amb enllumenat per al propi ús i 2836 fusos de filar i retòrcer. El 1906 apareix una altra empresa que aprofita part de les instal·lacions de Can Trinxet Carmen Nieto de Codina que fa ús d'un 10% de 2662,2 ptas i aprofita la força hidràulica de Serra i Cia. El 1907 Serra i Cia es dona de baixa amb 10.332 fusos de filar i retòrcer i el mateix any una alta amb 7000 fusos. El 1908 s'hi afegeix un taller de serralleria i el 1909 l'empresa es torna a donar de baixa desapareixent per complet al 1910 quan s'acaben de donar de baixa 600 fusos restants. El relleu passa a mans de Forcada i Cia amb 10.792 fusos de filar i retòrcer moguts per la força hidràulica el 1911 i el 1912 s'hi afegeixen 10.228 fusos de filar moguts per aigua. El 1915 apareix l'alta amb la mateixa empresa (Forcada i Cia) amb 13.552 fusos moguts per la força de l'aigua i després se n'hi afegeixen 600 més i el 1917 altres 700. L'empresa perdura fins el 1921 quan Forcada i Cia dona de baixa l'empresa i passa a mans de Estanislau Tomàs i fill el 1922 amb el mateix nombre de fusos de filar i retòrcer i deprés 700 més, serralleria, enllumenat de 100 Kw. El 1931 s'hi afegeixen 100 fusos de retòrcer i 250 de filar. El 1937 es donen d'alta 13.054 fusos de filar i 950 de retòrcer que es donaran de baixa el 1938 amb una alta de 11000 i la darrera matrícula que es troba a l'arxiu és de 1940 quan Tomàs i fills incorpora 2016 fusos de filar, 800 de retòrcer i serralleria. L'empresa va perdurar

fins el 1990 quan va ser absorvida per Gossypium i el 1993 va clausurar definitivament la seva activitat.

Bibliografia

ANGLADA ALBERT; 2020. Poder i diners de la Jet Set d'Osona i el Ripollès. el Bages, el vallès Oriental, la Garrotxa i la seva relació amb Barcelona.

ESPADALER PARCERISSAS, RAMON; 1995. *El tèxtil fil conductor de la nostra història*. Ajuntament de Sant Quirze de Besora,

SERRALLONGA URQUIDI, JOAN; 1997. Sant Quirze de Besora. De 1714 a l'actualitat. Eumo Editorial

DDAA, 1996. Retalls d'història del segle XIX. Col·lecció història local núm. 2. Club d'història local de Sant Quirze de Besora

AMQ: "Cuaderno de liquidaciones y amillaramiento 1862

AMQ. matrícula industrial 1854-1940

<https://www.consorcidelter.cat-rutes-can-trinxer>

